

Hemgångsråd

EN INTRODUKTION TILL KANINSKÖTSEL

Sveriges KaninVälfärdsFörening

Grattis till kaninköpet!

Du är nu ägare till ett fantastiskt djurslag som med all sannolikhet kommer bli en underbar familjemedlem. Kaniner är aktiva, sociala och finurliga djur som kommer att berika ditt liv lika mycket som du berikar deras. Med hjälp av vårt informationshäfte hoppas vi att du kan få hjälp att komma in på rätt bana när det gäller skötseln av din nya familjemedlem. Rätt skötsel ger god hälsa och alla förutsättningar för ett långt, lyckligt liv tillsammans.

Din nya kanin

Fylls i av den som säljer kaninen.

Namn _____

Kön _____

Ras _____

Färg _____

Teckning _____

Hårlag _____

Beräknad vuxenstorlek _____

Märkning _____

Övrigt _____

Att få hem en ny kanin

Det finns en del som du ska be om från försäljaren. Eftersom kaninens mage är känslig kan det vara bra att få med lite hö som kaninen har ätit tidigare och även att få med övergångspellet så den får den mat den är van vid i början i sitt nya hem. Vill du sen byta ska det göras succesivt.

Period 1	Period 2	Period 3	Period 4	Period 5
Bara övergångs-foder	3/4 ö.foder	1/2 ö.foder	1/4 ö.foder	Bara ny mat
	1/4 ny mat	1/2 ny mat	3/4 ny mat	

Exempel på successiv övergång till nytt foder. Period 3 bör vara lite längre än de andra. Detta kan ta några veckor, byt hellre för långsamt än för fort.

Eftersom kaninen är ett bytesdjur är världen en ganska läskig plats, speciellt när allt runt den är nytt. Därför är det viktigt att din nya familjemedlem får spendera sina första dygn i ditt hem på en lugn plats med tillgång till gömställen. Om du, som Sveriges Kaninvälfärdsförening rekommenderar, kommer ge din kanin stort levnadsutrymme bör du inte ge kaninen hela utrymmet på en gång. Börja med en mindre yta på ca 1 m² och utöka successivt. På så vis kan kaninen lära sig var dess trygga bas är och utforska en bit i taget.

För att bli vän med din kanin ska du ta det väldigt lugnt när ni umgås. Sitt ner på marken nära din nya familjemedlem och bjud på godsaker när hen tar kontakt med dig. Kom ihåg att bara använda godsaker kaninen är van vid. Klappa försiktigt och inte mer än kaninen själv tillåter. Snart kommer du förhoppningsvis märka att kaninen litar mer och mer på dig.

Sammanfattat bör du sätta dig in i hur det är att flytta till en helt ny plats när allt i miljön skulle kunna vara sugen på att äta dig. Stressa inte in i ert nya liv tillsammans, ta det som det kommer.

Vildkaninen, *Oryctolagus cuniculus*

Vår tamkanin är precis samma art som den vilda kaninen som finns i Europa. Den är ett så kallat "hardjur", och inte en gnagare till skillnad från vad många tror. Det latinska namnet betyder ungefär "Harliknande grävare av underjordiska passager", vilket beskriver kaninen väl. Man har inte haft kaniner som husdjur speciellt länge, alltså är den väldigt lik vildkaninen fast den är tam. Därför ska vi börja med att titta på vildkaninens behov.

Kaniner är skymnings-, grynings- och/eller nattaktiva. Det innebär att de är som piggast när det är mörkt. Den vilda kaninen spenderar sin vakna tid med att beta, leka och umgås med sina kompisar.

Vildkaniner lever under dagtid i stora labyrinter av tunnlar. Där finns smala gångar, mötesplatser och privata rum. Hålorna har även en enorm mängd in- och utgångar så att kaninen alltid kan fly från rovdjur!

Vilda kaniner lever i grupp där det är väldigt tydligt vem som bestämmer. Samtidigt är det för det mesta trevligt i grupperna, kaninerna tvättar varandra och vaktar sina kompisar när de betar. Det har visat sig att kaniner spenderar en hel del tid med sina kaninkompisar.

Kaninen är jagad av rovdjur från alla håll och kanter. Därför är det viktigt för dem att hålla sig i form. Kaniner leker ofta flykt genom att springa fort, kasta sig upp i luften och plötsligt svänga i en helt ny riktning. De vilda kaninernas revir är ofta 1600-6700 kvadratmeter stora, kaninen kan alltså röra sig över enorma ytor.

Hö är det viktigaste i kaninens diet!

Foder

Hö

Som sagt spenderar vildkaninen en stor del av sin vakna tid med att beta, det samma gäller tamkaninen. Kaniner är gjorda för att äta gräs, men det vore väldigt svårt att ge dem färskt gräs av rätt sort hela året. Därför ger vi dem hö istället; torkat ängsgräs. Att man ger sin kanin hö är otroligt viktigt!

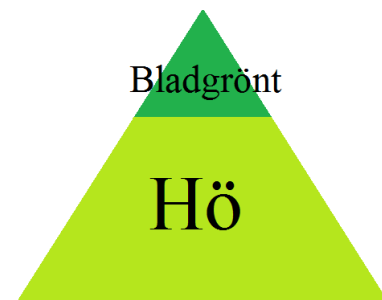
Kaniners tänder växer enormt mycket, upp mot 2 millimeter i veckan. För att inte kaninens tänder ska skada den eller hindra

den från att äta så måste den slipa ner dem. Hö är det enda foder som verkligen ser till att kaninens tänder och mage håller sig friska. Därför ska kaninen alltid få obegränsat med hö.

Bladgrönt

Men hö är ju trots allt lite tråkigt, eller hur? Man vill gärna ge sin kanin något godare. Vanligt är att kaninerna får mycket morötter och liknande som egentligen inte är så nyttigt för dem. För att ge kaninen något färskt, gott och nyttigt kan man gärna ge bladgrönt och pinnar. Tänk trädgrenar, maskrosblad, groblad, ruccolasallad och basilika. Här finns det massor av vitaminer och andra nyttigheter! Att ge bladgrönt är det mest naturliga och hälsosamma sättet att komplettera kaninens basfoder – hö.

Pellets

För att vara helt säker på att kaninen får i sig allt den behöver brukar man ge pellets. Många kaniner klarar sig helt utan pellets, det är alltså inget man måste ge. Vill man ge pellets så ska man ge det med måtta, max 1-2 matskedar pellets per kilo kaninen väger räcker oftast bra. Kastrerade kaniner behöver oftast ännu mindre, 1-2 tsk pellets per kilo kaninen väger.

När du väljer vilken sorts pellets din kanin ska äta finns det mycket att tänka på. Eftersom vi håller detta någorlunda kort så kan vi nämna hög fiberhalt (gärna 18% eller mer), låg proteinhalt (nära 14%) och låg fetthalt (max 3%).

Det är väldigt vanligt att kaniner får för mycket pellets, eller en typ av blandfoder som brukar kallas "gnagarblandning" eller "lyxblandning". Detta är tyvärr en av de vanligaste orsakerna till att kaniner blir sjuka och måste åka till veterinären. Mer om detta tar vi upp i delen om sjukdomar.

Godis

Under godis hittar vi det som många också ger i alldeles för stor mängd; Grönsaker och frukt. Man ger sådant i all välvilja, det är ju nyttigt för oss människor. Dock är det inte speciellt nyttigt för kaninen som behöver mat med mycket mer fibrer och mycket mindre socker. Istället kan man ge grönsaker och frukt lite som vi människor ska äta lördagsgodis, i små mängder då och då.

Boplats

En kanin har ett antal grundläggande behov som den behöver få utföra. Enkelt kan man säga att det finns vissa saker en kanin måste få göra för att må bra. Eftersom kaninen spenderar största delen av sitt liv på en viss plats, kaninens boplats, så är det viktigt att man ser till att så många av behoven som möjligt tillfredsställs där. Helt enkelt att den kan göra allt den behöver göra där den bor.

Vad är då viktigt för en kanin? Nu måste vi tänka på att tamkaninen är väldigt lik vildkaninen, så att titta på vildkaninens beteenden kan ge oss ledtrådar till vad vår kanin vill få göra. Vi har lärt oss att

vildkaninen vill beta, gräva, röra sig, vara med kompisar och kunna gömma sig. Detta ska vi försöka se till att kaninen får göra där den bor, så gott vi kan.

Innan vi går igenom kort hur man kan göra för att se till att kaninen bor så bra som möjligt så måste vi titta lite på vad lagen säger. Sällskapskaniner omfattas av saknr. L80 som går att hitta på jordbruksverkets hemsida. Här är en kort lista på några basgrejer om vad kaninen måste ha:

- Utrymme, minst 0,5 kvm om kaninen väger mindre än 2 kilo, 0,7 kvm om kaninen väger mellan 2-3,5 kg och så vidare. Obs! Nya bestämmelser.
- Sitthylla som går att sitta ovanpå och gömma sig under.
- Strömmaterial av lämplig sort.
- Grovfoder, till exempel hö.
- Dagsljus eller motsvarande artificiell belysning (albinokaniner max 50 lux)

Dessutom måste kaninen bo så att den inte kan rymma eller skada/skadas av andra djur. Eftersom kaniner både kan hoppa och gräva är det viktigt att säkra boplatser både längst nere och högst upp.

Utöver dessa måsten, vad kan vi ge kaninen för att den ska må så bra som möjligt? Fri tillgång till hö är väldigt viktigt för att de inte ska bli uttråkade, eftersom de vill spendera så mycket tid med att äta. Pinnar och bladgrönt som sprids ut kan också vara bra aktivering. För att kaninen ska få gräva ordentligt kan man släppa den i en hage eller ge den en låda med t.ex. halm att gräva i. Gömställen verkar dock minska viljan att gräva hos kaninerna, så sätt in lite hus och tunnlar så blir det bra på två sätt. Där kan ju kaninen gömma sig! Det är viktigt att kaninen har tillgång till gömställen för att den ska känna sig säker. Skapa gömställen med flera ingångar så att kaninen aldrig behöver känna sig trängd. Utrymme är också väldigt viktigt, de måtten som finns på "måste"-listan är verkligen de minsta måtten. Så mycket utrymme som möjligt ger kaninen möjlighet att skutta och att leka. Sveriges KaninVälfärdsförening har egna rekommenderade minimimått:

SKVFs rekommendationer för minimimått

	Boyta	Skyddad yta*
Längd	250 cm	180 cm
Bredd	180 cm	70 cm
Höjd	70 cm	70 cm

**Om kaninen bor ute*

Kaninens lägre kritiska temperatur är -7 grader C och den högre kritiska temperaturen är 28 grader C. De europeiska riktlinjerna säger att rumstemperaturen för försökskaniner ska vara 18 grader C, med en variation från 15-21 grader C. Detta är viktigt att ta hänsyn till när man har sin kanin på platser där temperaturen kan avvika från rekommendationerna eller till och med närma sig de kritiska temperaturerna. Kaniner är värmekänsliga eftersom de bara har svettkörtlar på läpparna

och inte kan hässa lika effektivt som hundar. Skugga och möjlighet att hålla kroppstemperaturen nere är väldigt viktigt för kaniner under sommaren. Åt andra hållet finns det dokumentation av kaniner som får förfrusna öron och smärta i kroppen eller till och med fryser ihjäl på grund av kylan som vi har i våra nordiska länder på vintern. Man bör alltid se till att kaniner som bor ute på vintern

kan värma sig med hjälp av t.ex. halm eller, om det är väldigt kallt, en värmelampa eller liknande.

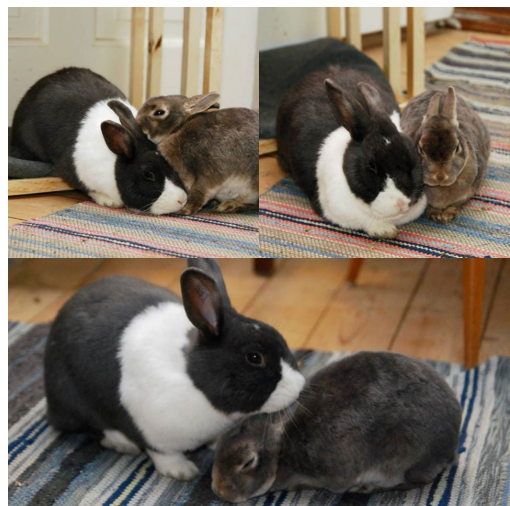
Kaniner mår bäst i par/grupp, men de är inte alltid lätta att sätta ihop!

Sociala behov

Det är vida accepterat att kaniner är mycket sociala djur. Vildkaniner drar en enorm fördel av att vara flera på en plats eftersom de är jagade av många typer av rovdjur. Predationstrycket på dem är alltså mycket högt. Om man som bytesdjur är många på samma plats är risken mindre att rovdjuret väljer just dig. Detta har gjort att kaniner har ett djupt rotat socialt behov och ett rikt socialt språk. I det vilda lever kaninerna i stora grupper indelade i familjer där de tillbringar mycket tid med att putsa varandra och vila tillsammans. Grupperna består av ca 2-15 stycken kaniner.

Vildkaninen är alltså ett socialt djur, och sociala djur mår bra av att få forma relationer. Detta är fallet även för tamkaninen som också behöver få leva med minst en artfrände för att må så bra som möjligt. Forskning har visat att tamkaniner som lever i par eller grupp spenderar 90 % av sin vilande tid i kroppskontakt med minst en annan kanin. Kaniner som lever tillsammans med artfränder är dessutom mindre stressade och är mer naturligt aktiva än kaniner som bor ensamma. Även kaniner i torftiga miljöer tycks må markant mycket bättre av att bo med en artfrände. Forskning gjordes på kaniner i små burar på laboratorium och resultaten visade att de som hade sällskap inte utförde några stereotypa beteenden alls. En människa eller ett djur av en annan art kan inte ersätta en artfrände eftersom att två olika arter inte "talar" samma språk.

Dock är det svårt att skapa helt naturliga miljöer i fångenskap och därför är det av högsta prioritet att välja individer som passar ihop för att kaninerna ska må bra av att bo tillsammans. I det vilda har kaninerna ett komplext socialt system med en stark hierarki. Det är främst under parnings säsongen

som konkurrensen om tillgångarna blir hård och de bråkar. På grund av detta bör du se till att dina kaniner är kastrerade och har goda tillgångar till mat, gömställen och dylikt för att ge kaninerna de bästa förutsättningarna för ett harmoniskt förhållande. Det kan till exempel vara en idé att servera hö på flera ställen och ge dem många olika gömställen på skilda platser, så att det aldrig behöver bråkas om en tillgång.

Tyvärr hör man allt för ofta att vissa kaniner inte vill ha sällskap. Ur forskningen kan man inte dra en sådan slutsats men det kan vara rimligt att anta att det finns undantag som bekräftar regeln.

Man bör ha god kunskap om tillvägagångssätt innan man sätter ihop kaniner. Gör man fel kan det leda till allvarliga skador för de inblandade kaninerna.

Skötsel

Nu vet vi om hur kaninen fungerar, vad den ska äta och hur den ska bo. Men övrig skötsel då? Det hamnar under detta kapitel.

Hantering

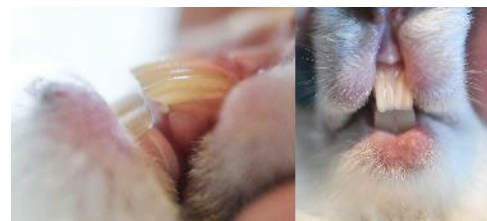
Kaniner är starka men ömtåliga djur som i det vilda alltid lever på marknivå. Det är därför viktigt att träna på hantering från starten så att kaninen känner sig trygg med att bli lyft och hanterad. Hantering är viktigt för att kunna flytta kaninen, men framförallt är det viktigt för att kunna göra en regelbunden hälsokontroll.

När du lyfter kaninen ska du hålla ett stadigt tag under rumpan och bakom frambenen. När du sedan bär den ska du hålla den tätt in mot kroppen så att den har ordentligt stöd. Det är viktigt att alltid ha stöd under rumpan och att aldrig bära kaninen i nackskinn eller öron. Kaninen har starka bakben och en tunn benstomme vilket gör att den lätt skadar sig om man inte håller den stadigt. Det kan gå så illa att kaninen sprattlar och sparkar av sig ryggraden.

Hälsokontroll

Kaniner är experter på att dölja sjukdomar. Om en vild kanin visar att den mår dåligt så väljer rovdjuren att ta just den till kvällsmat, så det vill kaninen inte riskera. Därför är det viktigt att ägaren tittar och känner på sin kanin, och vet vad som är normalt för kaninen. Kom ihåg att alltid klappa och känna mycket på din kanin så du vet hur den brukar kännas, då märker du om något ändras. Viktigt är till exempel att magen känns mjuk (inte uppblåst, knölig eller hård), att kaninen bajsar och äter normalt, att den inte magrar av och att ögon/näsa/mun inte rinner. Men även andra små

förändringar, som att den inte är lika nyfiken som vanligt, kan vara tecken på att allt inte är som det ska. Håll koll och tveka inte att fråga en veterinär om du är orolig, det kostar inget att fråga.

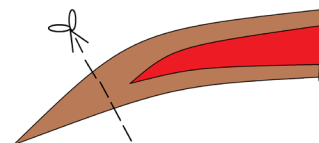
Tandkontroll

Som vi kommer prata om senare så är det viktigt att kontrollera kaninens tänder. Du kan se 6 tänder av kaninens 28 stycken. Om man tittar noga så har kaninerna två tänder bakom framtänderna, väldigt små, men de är där!

Tänderna ska vara raka, vita och ha linjer parallellt med sin riktning. Om de på något sätt är riktade åt fel håll, är långa, ser smutsiga ut eller har linjer som går åt fel håll så är/kan något vara fel. På bilden ser du bra tänder.

Kloklippning

Då och då måste du klippa din kanins klor. Tamkaninen kan inte slita ner sina klor som den gör i naturen, så ungefär en gång i månaden bör du klippa ner klorna. I klon hittar du en "pulpa", ett litet blodkärl. Detta ska du såklart inte klippa i, men det kan vara lättare sagt än gjort. Försök hitta pulpan och klipp av klon 1-2 mm från den. Det kan hjälpa att lysa med en ficklampa på klon om din kanin har mörka klor. Ett trick som används av vissa är att trycka två gånger på klon med klosaxen innan man med ett tredje tryck klipper av klon. Om man då är för nära pulpan brukar kaninen rycka till. Tryck – tryck – klipp.

Pälsvård

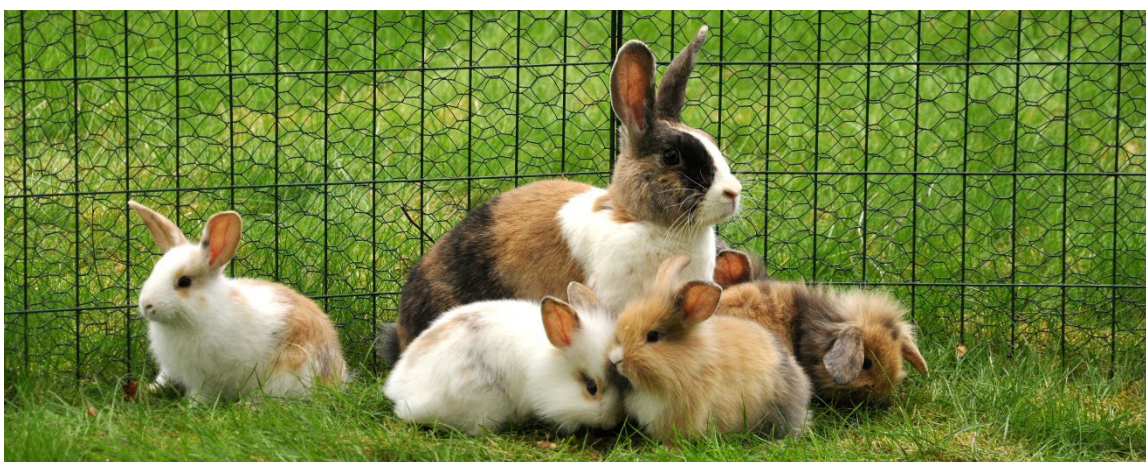
Kontrollera regelbundet din kanins päls så att den inte har tovor. Om du har en långhårig kanin kan du behöva borsta den ofta och om du har en rex är det bra om du håller koll så att den inte får skav på tassarna. Alla kaniner kan få tovor, speciellt vanligt är det att de har tovor kring svansen.

Avel

Sveriges Kaninvälfärdsförening rekommenderar inte avel på kaniner eftersom det redan finns så många kaniner på marknaden och omplaceringshemmen svämmar över av kaniner som ingen vill ha. Dock står vi inte för en nolltollerans mot avel. Ska man avla menar vi att man måste göra det på ett etiskt försvarbart sätt med god hälsa och välfärd som främsta mål.

Idag ser vi en kaninavel som till stor del domineras av avel mot olika typer av idealutseende. Vi menar att man främst bör selektera avelskaniner efter hälsa och temperament. Uppfödare ska undvika genetiska defekter och extrema drag som kan kompromissa kaninernas hälsa. Vid val av avelsdjur bör man fundera över vad som har förändrats från vildkaninens utseende och hur det påverkar kaninens hälsa.

Ett av de stora problemen med kaninaveln är mängden kaniner som föds. Varje parad hona kan efter en dräktighet på ca 32 dagar ge upphov till 1-15 nya kaniner. Alla dessa kaniner ska sedan leva bra liv med alla sina behov tillgodosedda. Detta kräver mycket planering och är ett enormt ansvar som ingen ska ta lätt på.

Kaniner som används i avel pensioneras ofta innan deras liv är slut. Det är viktigt att man har en plan för hur man ska se till att hela avelskaninens liv blir så bra som möjligt. Enligt nuvarande veterinärmedicinska råd ska en hona få maximalt 2-3 kullar per år och inte paras innan hon är fullt köns mogen, vilken alltså är skild från själva köns mognadsperioden, och inträffar mellan 4-9 månaders ålder beroende på kaninens storlek.

För att verkligen bedriva ansvarsfull avel måste man ha en säker plan för kaninungarnas liv. Om kaninungarna ska säljas bör det finnas en efterfrågan om ungar efter just den kombinationen av föräldrakaniner innan man parar. Om det finns en stor risk att avkommans välfärd riskeras på grund av en viss kombination föräldradjur så ska uppfödaren avstå den kombinationen. Uppfödaren ska dessutom anstränga sig till sitt yttersta för att se till att kaninungen under hela sitt liv kommer vistas i en levandsmiljö som följer Sveriges Kaninvälfärdsförenings rekommendationer. Man ska ge ut skötselråd som är i linje med Sveriges Kaninvälfärdsförenings rekommendationer. Om köparen skulle

tröttna på sin kanin eller av annan anledning inte vilja ha den mer så är det även uppfödarens ansvar att se till att den får ett fortsatt bra liv. Alla kaninungar som säljs ska märkas och registreras för att kunna spåras till ägare och uppfödare. Det måste finnas en plan och en strategi för att undvika att sälja kaniner till impulsköpare.

Sjukdomar

Detta är ett enormt stort område med många helt olika sjukdomar. Därför kommer vi bara ta upp de vanligaste sjukdomarna hos kaninen.

Kaniner döljer som sagt sjukdom in i det sista. Lär känna din kanin, gör regelbundna hälsokontroller och kontakta alltid en veterinär om du är orolig för din kanins hälsa.

Tand- och magproblem

Fel utfodring är den vanligaste anledningen till att kaninen blir sjuk och måste in till veterinären. Det handlar då oftast om olika problem med de delar av kaninen som är inblandade när kaninen äter, det vill säga som mun och mage.

Vi börjar där maten börjar, i munnen. Kaninens tänder växer 2 mm i veckan om de tillåts växa fritt, de blir alltså snabbt långa om något blir fel. Varför blir tänderna fel då? Detta kan dels bero på felutfodring som sagt, men också på avel som gett kaninerna fel på tänderna från födseln.

Problemet med tandfel, som det också kallas, är att det inte är helt lätt att kontrollera själv. Framtänderna går att se, men kindtänderna behöver du hjälp av en veterinär för att kunna kontrollera. Därför är det viktigt att förebygga problemet genom att ge rätt kost; hö är viktigast!

Om du märker att framtänderna ser fel ut, att kaninen äter dåligt eller dreglar är det viktigt att snabbt ta den till veterinären för att se om det går att hjälpa den. Ju tidigare problemet upptäcks desto större är chansen att kaninen ska kunna bli hjälpt.

Även magen kan drabbas om man ger fel foder. Kaninens mage behöver fibrer, hö, för att fungera. Får kaninen inte rätt foder, eller om den faller väldigt kraftigt, så kan magen faktiskt stanna helt. Detta gör väldigt ont och blir fort farligt för kaninen som ofta dör om den inte får hjälp fort. Tecken på att något är galet med magen är att den känns hård, pluttarna är små och mörka och kaninen slutar ibland att äta. Om din kanin slutar äta, ring alltid veterinär! Medan du väntar på att få komma in bör du se till att kaninen rör på sig, ge den Critical Care (näringssgröt) samt eventuellt miniform (hjälp mot gaser) och paraffinolja (smörjer tarmen). Lär dig gärna mer om magstopp så du vet vad du ska göra om det inträffar.

Cancer i livmodern

En vanlig anledning till att äldre honor dör är att de drabbas av cancer i livmodern. Detta är mycket svårt att märka eftersom att livmodern sitter på insidan. Tecken man kan se är täta brunster,

skendräktighet, avmagring, ökat bukomfång, blödningar eller flytningar från vulva samt tung andning. För att slippa denna sjukdom bör man kastrera honkaninen. Det är viktigt att hitta en veterinär som har erfarenhet av att kastrera honor, eftersom det är ett ganska stort ingrepp. Honor som avlas på har möjligen lite mindre risk att drabbas.

Myxomatos och RVHD

Myxomatos (kaninpest) och RVHD (kaningulsot) är två väldigt farliga och smittsamma sjukdomar som härjar fritt bland vildkaniner. Rapporter om utbrott är vanligast i södra Sverige och på västkusten. Båda sjukdomarna smittar till våra tamkaniner som oftast dör av dem. Man kan vaccinera sina kaniner mot båda sjukdomarna om ens kanin riskerar att smittas.

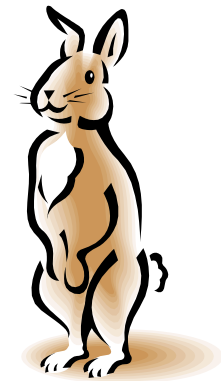
Vaccinationer
räddar kaninliv!

Vill du veta mer?

Läs mer om kaniners sjukdomar: www.veterinären.nu/kanin

Bra bok? Den Store Kaninboka av Marit Emilie Buseth, på norska och Rabbit Behaviour, Health and Care av samma författare.

Undrar du något, maila gärna
info@skvf.se

Glöm inte att bli medlem i Sveriges Kaninvälfärdsförening!

Sveriges Kaninvälfärdsförening är den enda föreningen i Sverige som arbetar för alla kaniners rätt till ett bra liv. Vi informerar, registrerar och engagerar för alla svenska tamkaniner.

Kom också ihåg att registrera din nya kanin i vårt register så att den lättare kan komma tillbaka till dig om den skulle komma bort på något sätt.

Läs mer om detta och mer på

www.skvf.se